EXECUTIEVE FUNCTIES

Een praktische gids voor docenten

EXECUTIEVE FUNCTIES

Een praktische gids voor docenten

Van gedrag begrijpen naar ontwikkeling ondersteunen

Ingrid Meurkens

Bewust Betekenisvol Begeleiden

Anders kijken. Bewuster handelen. Ontwikkeling mogelijk maken.

Colofon

Auteur: Ingrid Meurkens
Titel: Executieve functies
Subtitel: Van gedrag begrijpen naar ontwikkeling ondersteunen
Uitgever: Bookmundo
Omslag: Bookmundo
ISBN: 9789403959979
Tweede druk: november 2026

Van deze auteur verscheen ook:

Sensitief handelen – *Trauma-, cultuur- en taalsensitief werken in onderwijs*

Taalgericht lesgeven in de meertalige klas – *Een handreiking voor docenten in het VO*

Veiligheid als basis voor ontwikkeling - *Gedrag onder spanning vraagt om meer dan corrigeren*

Verbinden - *Samen verantwoordelijk voor de groep in het voortgezet onderwijs*

https://publishnl.bookmundo.com/ingridmeurkens

Inhoudsopgave

Voorwoord — als weten hoe het moet niet altijd betekent dat het ook lukt

1. **Executieve functies: wat zijn het eigenlijk?**
2. **De belangrijkste executieve functies in de klas**
    - Reactie-inhibitie
    - Werkgeheugen
    - Emotieregulatie
    - Aandacht vasthouden
    - Taakinitiatie
    - Plannen en prioriteren
    - Organiseren
    - Tijdmanagement
    - Doelgericht volhouden
    - Cognitieve flexibiliteit
    - Metacognitie en zelfmonitoring
3. **Van gedrag naar een werkbare hypothese**
4. **Het BBB-redeneermodel: van kijken naar handelen**
5. **Als de aanpak niet werkt: wat dan?**
6. **Ondersteunen zonder over te nemen**
7. **Samen verantwoordelijkheid nemen**
8. **Praktisch aan de slag: reflectie en samenwerking**
9. **Veelvoorkomende valkuilen**
10. **Van beheersing naar ontwikkeling**

Voorwoord

Als weten hoe het moet niet altijd betekent dat het ook lukt

Je legt een opdracht uit. De leerling lijkt te begrijpen wat de bedoeling is. Toch begint hij niet.

Een andere leerling praat door je uitleg heen, vergeet wat je zojuist hebt verteld of raakt gefrustreerd zodra iets niet lukt. Weer een andere leerling weet precies wat er moet gebeuren, maar krijgt het niet voor elkaar om op tijd te beginnen of het werk af te maken.

Als docent herken je dit waarschijnlijk. Je probeert duidelijk te zijn, geeft uitleg, herhaalt afspraken en biedt ondersteuning. Toch lukt het niet iedere leerling om datgene wat hij weet ook daadwerkelijk toe te passen.

Dat kan vragen oproepen.

Waarom begint deze leerling niet gewoon? Waarom vergeet hij steeds de instructie? Waarom reageert hij zo impulsief? En waarom lukt het gisteren wel en vandaag niet?

Het is begrijpelijk dat je naar antwoorden zoekt. Je wilt dat leerlingen leren, zich ontwikkelen en steeds zelfstandiger worden. Je wilt ook dat lessen doorgaan, afspraken worden nagekomen en er ruimte is voor alle leerlingen in de klas.

Kennis over executieve functies kan helpen om beter te begrijpen waarom bepaalde vaardigheden niet altijd vanzelf beschikbaar zijn.

Executieve functies spelen een rol bij onder andere plannen, beginnen, informatie vasthouden, aandacht richten, emoties reguleren en schakelen. Het zijn vaardigheden en mentale processen die ons helpen om doelgericht te handelen.

Maar daarmee is niet alles verklaard.

Een leerling die niet begint, heeft niet automatisch moeite met taakinitiatie. Misschien is de opdracht onduidelijk, is de eerste stap te groot of ervaart de leerling spanning. Misschien spelen vermoeidheid, eerdere ervaringen, de relatie of de drukte in de klas een rol.

Wat we zien, vertelt ons wat er gebeurt. Het vertelt ons niet automatisch waarom het gebeurt.

Dat onderscheid is belangrijk. Het helpt ons om nieuwsgierig te blijven en niet te snel een oordeel of verklaring vast te zetten.

In deze gids onderzoeken we wat executieve functies zijn, hoe je ze in de klas kunt herkennen en welke ondersteuning kan helpen. We kijken daarbij niet alleen naar de leerling, maar ook naar de opdracht, de interactie en de omgeving.